

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยา คำาสตร์ ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยา คำาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 11 และเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยา คำาสตร์ ระหว่าง การรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยา คำาสตร์ รวมทั้งเปรียบเทียบพฤติกรรม ผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยา คำาสตร์ที่เป็นอยู่จริงกับที่ควรจะเป็น

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชา วิทยา คำาสตร์จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการ ศึกษา 11 ปีการศึกษา 2527 ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนแบบแบ่งชั้นจากโรงเรียนขนาด กลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 50 ของแต่ละ กลุ่ม ใช้หัวหน้าสถานศึกษาและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการทุกคน จากโรงเรียนที่สุ่มได้เป็นตัวอย่างประชากร ผู้บริหารโรงเรียน และจากโรงเรียนที่สุ่มได้ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย สุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์ ผู้สอนวิชาวิทยา คำาสตร์ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางสุ่มโรงเรียนละ 3 คน ได้ตัวอย่างประชากร 57 คน โรงเรียนขนาดใหญ่สุ่มโรงเรียนละ 6 คน ได้ตัวอย่างประชากร 102 คน และโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษสุ่มโรงเรียนละ 9 คน ได้ตัวอย่างประชากร 54 คน รวมได้ตัวอย่างประชากรที่ เป็นผู้บริหารโรงเรียน 84 คน และตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยา คำาสตร์ 213 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ เป็นแบบสอบถามพฤติกรรม ผู้นำทั้งพฤติกรรมที่เป็นอยู่จริงและพฤติกรรมที่ควรจะเป็น ยึดค่าตามหนังสือพฤติกรรมที่ใส่ใจความ เสงี่ยมจน และนิสัย จำนวน 30 ข้อ แยกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านกิจสัมพันธ์ 15 ข้อ และพฤติกรรม ด้านมิตรสัมพันธ์ 15 ข้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามพฤติกรรมผู้เฝ้า LBDQ ของแอนดรูว์ ตับบลิว ฮัลเดน และ ได้สร้างแบบสอบถามโดยการปรับแบบสอบถาม LBDQ ให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาศึกษาคำสั่งตรี นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไข ก่อนที่จะนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา นำข้อ เสนอแนะที่ได้รับไปปรับปรุงแบบสอบถาม แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาคำสั่งตรี ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 10 และ 15 คน ตามลำดับ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข อีกครั้งหนึ่งแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองส่วนหนึ่ง และมีบางส่วนใช้วิธีตอบรับทางไปรษณีย์ โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในกาจัดแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11 เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งได้เลือกไว้เป็นตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบ เพื่อคัดฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก ก่อนที่จะนำไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ วิเคราะห์พฤติกรรมผู้เฝ้าของหัวหน้าหมวดวิชาศึกษาคำสั่งตรี ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาคำสั่งตรี โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบพฤติกรรมผู้เฝ้าของหัวหน้าหมวดวิชาศึกษาคำสั่งตรี ระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาคำสั่งตรี และเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้เฝ้าที่เป็นอยู่จริงกับที่ควรจะเป็น ด้วยการทดสอบค่าที โดยพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี และมีวุฒิปริญญาตรี ส่วนอาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาคำสั่งตรีเป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 6-10 ปี และมีวุฒิปริญญาตรี
2. พฤติกรรมผู้เฝ้าของหัวหน้าหมวดวิชาศึกษาคำสั่งตรีที่เป็นอยู่จริงด้านกึ่งสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาคำสั่งตรี

3. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาลัยที่ เป็นอยู่จริงด้านมิติตรสัมพันธอยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์
4. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาลัยที่ควรจะเป็นด้านกลสัมพันธอยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์
5. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาลัยที่ควรจะเป็นด้านมิตรสัมพันธอยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์
6. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาลัยที่ เป็นอยู่จริงทั้งด้านกลสัมพันธ และด้านมิตรสัมพันธ ระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน กับอาจารย์ผู้สอนวิชา วิทยาลัยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
7. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาลัยที่ควรจะเป็นด้านมิตรสัมพันธระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชา วิทยาลัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่พฤติกรรมผู้นำที่ควรจะเป็นด้านกลสัมพันธระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชา วิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้
8. พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชา วิทยาลัยที่ เป็นอยู่จริงทั้งด้านกลสัมพันธ และด้านมิตรสัมพันธ แตกต่างกับที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชา วิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ค่าเฉลี่ยและเลขคณิตของพฤติกรรมผู้นำที่ควรจะเป็นสูงกว่าค่าเฉลี่ยและเลขคณิตของพฤติกรรมผู้นำที่เป็นอยู่จริงทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า สัถยานภาพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนมากมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11-15 ปี มีวุฒิปริญญาตรี และอาจารย์ผู้สอนวิชา วิทยาลัยเป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนมากมีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 6-10 ปี และมีวุฒิปริญญาตรี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิรินทร สุนทรภาวิวัฒน์ (2526 : 79) ซึ่งพบว่า ครูวิชา วิทยาลัย เป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนมากมีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี และมีวุฒิปริญญาตรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระชัย ปุระโยติ และคณะ (2520 : 54) ซึ่งพบว่าจำนวนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นชายมากกว่าหญิง แต่จำนวนครู-อาจารย์หญิงมากกว่า

ครูอาจารย์ชาย ครู-อาจารย์ส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 29 ปี ทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครู-อาจารย์ส่วนมากมีวุฒิปริญญาตรี

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ที่เป็นอยู่จริง ด้านกิจสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ นั้นนับว่าเป็นนิมิตดีที่หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์มีพฤติกรรมผู้นำด้านนี้สูง แต่ยังมีบางพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์มีการรับรู้สอดคล้องกันว่า หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์แสดงอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นได้ว่า หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อยู่ในระดับน้อยจริง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมชี้แจงให้อาจารย์ในหมวดวิชาทราบถึงบทบาทหน้าที่ของ หัวหน้าหมวดวิชา อธิบายให้อาจารย์ในหมวดวิชาทราบถึงความมุ่งหวังของหัวหน้าหมวดที่มีต่ออาจารย์ ในหมวดวิชา วางมาตรฐานในการปฏิบัติงานของอาจารย์ในหมวดวิชาไว้แน่นอน ควบคุมดูแลการ ปฏิบัติงานของอาจารย์ในหมวดวิชาอย่าง เข้มงวด และวิพากษ์วิจารณ์การทำงานที่บกพร่องของอาจารย์ ในหมวดวิชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารไม่ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา อย่างชัดเจนทำให้หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติงานไม่ได้เต็มที่ ไม่กล้าที่จะแสดงบทบาทซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมศรี ชำกนก (2514 : 137) ที่พบว่า ผู้บริหารไม่ได้กำหนดหรือมอบหน้าที่รับผิดชอบ ให้หัวหน้าหมวดวิชาอย่างชัดเจน ทำให้หัวหน้าหมวดวิชาไม่เข้าใจในหน้าที่และความ รับผิดชอบของตนว่า มีอะไรบ้าง คิดว่าตนเอง เป็น เพียงผู้ประสานงานและคอยช่วยเหลือครูในด้านวิชาการ เท่านั้น ไม่มีอำนาจ บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาไว้อย่าง ชัดเจน และให้อำนาจในการบริหารงานแก่หัวหน้าหมวดวิชาอย่างเพียงพอ เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชา สามารถดำเนินงานในความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่

อีกสาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะสังคมไทยมีความ เป็นกันเองและมีความ เกรงใจสูง (ธีระชัย ปุรณโชติ และคณะ 2520 : 58) หัวหน้าหมวดวิชาจึงไม่ค่อย เข้มงวด หรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน ของอาจารย์ในหมวดวิชา สำหรับพฤติกรรมที่หัวหน้าหมวดวิชานำความคิด เกี่ยวกับการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในหมวดวิชาน้อย อาจเป็นเพราะว่าการ เรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันใช้หลักสูตรของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีรูปแบบ และโครงสร้างที่แน่นอน และหัวหน้า หมวดวิชาคาดเดาน่าจะได้ผลดี จึงไม่คิดจะนำวิธีการอื่นมาใช้ และสำหรับการที่หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ทำงานโดยมีการวางแผนนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะการวางแผน เป็นงานที่มีความจำเป็นสำหรับงานทุกชนิด งานใดถ้ากระทำโดยปราศจากการวางแผนงานนั้นก็ขาดหลัก ขาดขั้นตอน ขาดทิศทาง และเป้าหมาย ในการดำเนินงานทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพและยากที่จะให้งาน เป็นไปโดยราบรื่น

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ที่เป็นอยู่จริงด้านมิตรสัมพันธ์อยู่ในระดับมากตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ยกเว้นพฤติกรรมชอบทำงานตามลำพังและไม่สังสรรค์กับผู้อื่น ปฏิเสธที่จะอธิบายการตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานโดยไม่ปรึกษาอาจารย์ในหมวดวิชา และยอมรับความคิดใหม่ ๆ ได้ช้า ที่หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์แสดงอยู่ในระดับน้อยอาจเป็นเพราะว่าลักษณะการทำงานในหมวดวิชาเป็นไปแบบเพื่อนร่วมงาน มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้อาจารย์ในหมวดวิชาได้แสดงความคิดเห็นและมีการปรึกษาหารือกัน และสำหรับพฤติกรรมเป็นที่พึ่งและช่วยเหลือในเรื่องส่วนตัวของอาจารย์ในหมวดวิชา และดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของอาจารย์ในหมวดวิชาแต่ละคนที่อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์มีการรับรู้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์แสดงอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์มีภาระหน้าที่มาก ทั้งภาระทางด้านการสอนและการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ทำให้ไม่มีเวลาให้กับอาจารย์ในหมวดวิชา จากเหตุผลที่กล่าวมาจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชาและรองหัวหน้าหมวดวิชาเกี่ยวกับ เกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชาต้องทำการสอน

4. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ที่ควรจะเป็นด้านกิจสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนดรู ดับบลิว ฮัลปิน (Andrew W. Halpin 1957: 39 - 51) ที่ว่า หัวหน้างานที่บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำสูงทั้งสองด้านซึ่งนับว่าเป็นนิมิตต์ที่ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ต่างก็มีความมุ่งหวังต้องการได้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีพฤติกรรมผู้นำสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งคาดหวังให้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์แสดงพฤติกรรมบางพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พฤติกรรมกำหนดและแจ้งนโยบายในการบริหารงานให้อาจารย์ในหมวดวิชาเข้าใจอย่างชัดเจน นำความคิดเกี่ยวกับการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในหมวดวิชา มอบหมายงานให้อาจารย์ในหมวดวิชาตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน เน้นการปฏิบัติงานของอาจารย์ในหมวดวิชาให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด สอดส่องดูแลให้อาจารย์ในหมวดวิชามีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ควรมีการวางแผนก่อนดำเนินงาน ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเน้นในเรื่องกระบวนการบริหารของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุมและติดตามผลงาน (Jesse B. Sears 1950 : 8) ดังนั้นหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ควรเพิ่มการศึกษาความรู้ด้านกระบวนการบริหารให้มากขึ้น

5. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ที่ควรจะเป็นด้านมิตรสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ตามการรับรู้ทั้งของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนดรู ฮัลปิน (Andrew W. Halpin 1957 : 39-51) ที่ว่า หัวหน้างานที่บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีพฤติกรรมผู้นำสูงทั้งสองด้าน สำหรับพฤติกรรม ทำให้อาจารย์ในหมวดวิชารู้สึกอบอุ่น สะดวกสบาย และมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของอาจารย์ในหมวดวิชาอยู่เสมอ เป็นกันเองกับอาจารย์ในหมวดวิชาและเข้าไต่กับทุกคน และทำให้อาจารย์ในหมวดวิชากล้าแสดงความคิดเห็น และสบายใจที่จะพูดด้วย ทั้งผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ มีการรับรู้สอดคล้องกันว่า หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ควรแสดงอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์คาดหวังให้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ร่วมทำงานอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์ในหมวดวิชา ยึดหลักการบริหารงานแบบประชาธิปไตย และสำหรับพฤติกรรม แสดงความเต็มใจที่จะให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภายในหมวดวิชา และขอความเห็นชอบจากอาจารย์ในหมวดวิชาในเรื่องสำคัญ ๆ ก่อนการดำเนินงาน ที่อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์มีการรับรู้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ควรแสดงอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันมีวุฒิค่อนข้างสูง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของหมวดวิชา ดังนั้นการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์จึงใคร่จะแสดงความคิดเห็นที่จะปรับปรุงหมวดวิชาให้ดีขึ้น จึงคาดหวังให้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์เต็มใจที่จะให้มีการปรับปรุงเพื่อว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์จะได้มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน และคาดหวังให้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ที่การตัดสินใจจะถือความเห็นส่วนใหญ่

6. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ที่เป็นอยู่จริงทั้งด้านกิจสัมพันธ์ และด้านมิตรสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะความใกล้ชิดในการทำงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ และระหว่างอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์กับหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์นั้น ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะน้อยกว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะในการปฏิบัติงานนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์มีโอกาสคลุกคลีและเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์มากกว่า จึงอาจเป็นสาเหตุให้ผลการรับรู้ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ต่างกัน ทั้ง ๆ ที่การรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์

ที่เป็นอยู่จริง ทั้งด้านกิจสัมพันธ์ และด้านมิตรสัมพันธ์ต่างก็ อยู่ในระดับมากล่อคล้องกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ล่อคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2522 : 90) ที่พบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ กับนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษาที่เป็นอยู่จริงทั้ง ด้านกิจสัมพันธ์ และด้านมิตรสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาลัยที่ควรจะเป็น ด้านมิตรสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะทั้งผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยค่าเฉลี่ยค่าหนึ่งถึง วัฒนธรรมของสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีไมตรีจิตต่อกัน เน้นความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยต่างก็คาดหวังว่า หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาลัยควรแสดงพฤติกรรมผู้นำด้านมิตรสัมพันธ์เอาไว้ในระดับสูงพอ ๆ กัน ส่วนพฤติกรรมผู้นำที่ควรจะเป็นด้านกิจสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนกับอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะเหตุผลจากข้อ 4. กล่าวคือผู้บริหารโรงเรียนคาดหวังให้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาลัยเน้นกระบวนการบริหารมากกว่าอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยค่าเฉลี่ยค่าหนึ่งถึง ซึ่งผลการวิจัยนี้ล่อคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2525 : 55) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยที่ควรจะเป็นด้านมิตรสัมพันธ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมผู้นำที่ควรจะเป็นด้านกิจสัมพันธ์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าความคิดเห็นของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาลัยที่เป็นอยู่จริง ทั้งด้านกิจสัมพันธ์ และด้านมิตรสัมพันธ์แตกต่างกันที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พฤติกรรมผู้นำที่ควรจะเป็นสูงกว่าพฤติกรรมผู้นำที่เป็นอยู่จริง ทั้งตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยค่าเฉลี่ยค่าหนึ่งถึง ซึ่งผลการวิจัยนี้ล่อคล้องกับงานวิจัยของ เอ็ดเวิร์ด วิลสันคอกซ์ (Edward Wilton Cox 1974 : 2568-2569-A) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำที่เป็นอยู่จริง แตกต่างกับที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งด้านกิจสัมพันธ์ และด้านมิตรสัมพันธ์ และพฤติกรรมผู้นำที่เป็นอยู่จริงต่ำกว่าพฤติกรรมผู้นำที่ควรจะเป็น ซึ่งผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้พฤติกรรมผู้นำที่เป็นอยู่จริงจะอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยค่าเฉลี่ยค่าหนึ่งถึง มีความต้องการให้หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาลัยได้พัฒนาพฤติกรรมผู้นำของตนให้สูงขึ้นอีกทั้งสองด้านเพื่อไปสู่การเป็นหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หัวหน้ามหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ควรเพิ่มการศึกษาความรู้ด้านกระบวนการบริหารให้มากขึ้นทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุมและติดตามผลงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้ามหาวิทยาลัย
2. หัวหน้ามหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ควรประชุมชี้แจงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และแนวทางในการปฏิบัติงานของตนให้อาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยทราบ เพื่อให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเข้าใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน
3. หัวหน้ามหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ควรเป็นผู้ส่งเสริมการทำงานแบบประชาธิปไตย รวมทั้งควรดูแลเอาใจใส่และพยายามหาทางช่วยเหลืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยทุกคนให้มากที่สุดทั้งในหน้าที่การงานและส่วนตัว ซึ่งจะ เป็นการส่งเสริมให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีกำลังใจในการปฏิบัติงานของตนอย่างเต็มที่ ช่วยให้งานของมหาวิทยาลัยดำเนินไปอย่างราบรื่น เป็นผลดี
4. หัวหน้ามหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 อาจใช้ผลการวิจัยนี้เพื่อสำรวจตนเอง และหาทางปรับปรุงหรือพัฒนาพฤติกรรมผู้นำของตนให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ยิ่งขึ้น
5. ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานของหัวหน้ามหาวิทยาลัยไว้อย่างชัดเจน และให้อำนาจในการบริหารงานในแต่ละมหาวิทยาลัยแก่หัวหน้ามหาวิทยาลัยนั้น ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อให้หัวหน้ามหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานในความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ และบังเกิดผลดี
6. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการแต่งตั้งหัวหน้ามหาวิทยาลัยและรองหัวหน้ามหาวิทยาลัยโดยลด เกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดให้หัวหน้ามหาวิทยาลัยต้องทำการสอนให้ต่ำกว่าเดิม เพื่อให้หัวหน้ามหาวิทยาลัยมีเวลาให้กับมหาวิทยาลัยและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมากขึ้น
7. สถาบันที่ผลิตและอบรมบุคลากร ควรจัดหลักสูตรที่ เน้นการปลูกฝังพฤติกรรมผู้นำทั้งด้านกิจสัมพันธ์และด้านมิตรสัมพันธ์ให้แก่ผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการอบรม ทั้งนี้ เพื่อที่จะ เสริมสร้างลักษณะผู้นำ เพื่อให้เขาจะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัย เปรียบ เทียบพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ระหว่าง เพศชาย กับ เพศหญิง มีอายุมากกับมีอายุน้อย มีเวลาในการปฏิบัติราชการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชา มาก กับมี เวลาในการปฏิบัติราชการในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาน้อย หรือโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียน ขนาดใหญ่ เพื่อค้นหาความแตกต่างและพฤติกรรมผู้นำที่พึงประสงค์
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผลการวิจัยสมบูรณ์ ถูกต้องมากที่สุดควรใช้เทคนิคอื่น ๆ ช่วย เช่น ใช้การสังเกต หรือสัมภาษณ์ ประกอบ เป็นต้น
3. ควรจะได้ทำการวิจัย เพื่อหารูปแบบ และวิธีการคัดเลือกหัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย